

65-lecie Adama Sikory

Andrzej Kołakowski

Adama Sikory osvajanie historii

Profesor Adam Sikora, historyk filozofii i myśli społecznej, urodził się 7 lutego 1928 roku w Lublinie. Lata wojny i okupacji przeżył w Lublinie i jego okolicach, doświadczając niemal wszelkich losów, jakie były udziałem ludzi w tamtych czasach. Studiował w latach 1948–1952, początkowo na Akademii Nauk Politycznych, a następnie na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1953–1956 był aspirantem w Instytucie Kształcenia Kadr Naukowych przy KC PZPR przekształconym następnie w Instytut Nauk Społecznych. Od 1956 roku pracuje na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego w Katedrze Historii Filozofii. Doktoryzował się w 1962 roku na podstawie rozprawy „Problematyka historiozoficzna w dyskusjach emigracyjnych z lat 1831–1936”, której promotorem był Bronisław Baczko, habilitował zaś w 1967 roku na podstawie pracy „Posłannicy słowa. Hoene-Wroński, Towiański, Mickiewicz”. Docenturę uzyskał w 1970 roku, w 1974 otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1987 roku – profesora zwyczajnego. Od 1972 roku kieruje Zakładem Historii Filozofii Nowożytnej i Polskiej w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Sylwetka naukowa Adama Sikory ukształtowała się w kręgu rozbitej w 1968 roku „warszawskiej szkoły historyków idei”, której przewodzili Bronisław Baczko i Leszek Kołakowski kontynuujący działalność Tadeusza Krońskiego.

Spśród publikacji Adama Sikory jako najważniejsze wymienić trzeba książki: *Posłannicy słowa. Hoene-Wroński, Towiański, Mickiewicz* (1967), *Historia i prawdy wieczne (Lamennais – Królikowski – Dézamy – Blanqui)* (1977), *Towiański i rozterki romantyzmu* (1969), (wyd. II – 1984), *Gromady Ludu Polskiego* (1974), *Fourier* (1989), *Saint-Simon* (1991), *Myśliciele polskiego romantyzmu* (1992). Jest on także autorem znakomitych tak pod względem jasności wykładu, jak też walorów języka prac popularyzatorskich z zakresu

historii filozofii: *Spotkania z filozofią* – sześć wydań od 1965 roku, kolejne przygotowują Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, *Siedmiu greckich filozofów* – pierwsze wydanie w 1976 roku, *Filozofowie XVII wieku* – pierwsze wydanie w 1978 roku. Wydał również dwa tomy autobiograficznych opowiadań: *Milczący pajak* (1981) i *Zielona teczka* (1989), stanowiących zapis i kontynuację wspaniałego gawędziarstwa, którym od lat raczył swych przyjaciół i współpracowników.

Badania naukowe Adama Sikory koncentrują się wokół problemów filozofii historii w dziewiętnastowiecznej myśli polskiej i francuskiej, skupiając się zwłaszcza na ich mesjanistycznych i utopistycznych postaciach. Jego zainteresowania formami rozumienia i osławiania dziejów dziewiętnastowiecznej Europy targanej wielorakimi dylematami znajdują swe przedłużenie w autobiograficznych próbach literackich stanowiących sposób zrozumienia i oswojenia dziejów najnowszych: dramatyzmu i okrucieństwa czasu II wojny światowej, pozornego porządku i realnego absurdu świata wielkich symplifikacji i codziennych zbrodni w latach stalinowskich, tragicznej farsy odegranej w Polsce w 1968 roku. Dążeniu do zrozumienia i oswojenia dziejowych dramatów, konfliktów, meandrów, rozczarowań i nadziei, znajdującemu swój wyraz w twórczości Adama Sikory, towarzyszy chęć uzyskania dystansu, ucieczki od dziejowego zgiełku, wyrażająca się w jego postawie życiowej. Przejawia się ona z jednej strony w ucieczce na łono natury, w zamiłowaniu do prac wiejskich, rolniczych, z drugiej zaś strony – w wyrafinowanej sztuce kompromisu, w dążeniu do rozładowywania napięć i konfliktów, w umiejętności doboru przyjaciół i współpracowników na zasadzie harmonii, współbrzmienia, przy jednoczesnym dystansie własnym zachowywanym i stwarzanym. Łącznie stanowi to osobliwą próbę współczesnego stopienia wątków postawy stoickiej i epikurejskiej, rozumiejącego podporządkowania się dziejowym losom, któremu towarzyszy poszukiwanie dystansu oraz chęć ucieczki, znalezienia azylu, do którego nie docierałyby cierpienia niesione przez wybryki dziejów. Jest to przykład współczesnej biografii wyznaczonej przez dramatyczne przeżycia czasów zagłady i epoki tworzenia nowego ładu, a zarazem stanowiącej własną, osobistą konstrukcję, kreację intelektualną; biografii wcielonej w postać, której swoisty wdzięk nadaje połączenie niskiego, aż trudno słyszalnego brzmienia głosu i nieco archaizującej polszczyzny, życzliwej serdeczności i ciętego, złośliwego dowcipu, dostojnej – siwowłosej od niepamiętnych czasów – sylwetki nieodmienne przyodzianej w sportowy strój trampa przemierzającego historyczne bezdroża.